

Lokal handlingsplan för suicidprevention 2022

- 2025

13

2021KS738

Till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens sammanträde
2022-01-13

Datum
2021-12-21

Diarienummer
2021KS738

Lokal handlingsplan för suicidprevention 2022 – 2025

Ordförandens förslag till beslut

Kommunstyrelsen remitterar ärendet till välfärdsnämnden för att inhämta synpunkter på förslaget till lokal handlingsplan för suicidprevention 2022-2025. Synpunkterna ska inkomma senast 28 februari 2022.

Per Vorberg (m)
Kommunstyrelsens ordförande

Kommunstyrelsen

Datum
2021-11-25

Diarienummer
2021KS738 010

Lokal handlingsplan för suicidprevention 2022 - 2025

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige upphäver *Lokal handlingsplan för suicidpreventivt arbete* antagen av kommunfullmäktige 20 maj 2013, § 82.

Kommunstyrelsens beslut

Under förutsättning att kommunfullmäktige upphäver lokal handlingsplan för suicidpreventivt arbete, beslutar kommunstyrelsen att anta *Lokal handlingsplan för suicidprevention 2022 - 2025* samt att delge handlingsplanen till välfärdsnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige antog 20 maj 2013, § 82, *Lokal handlingsplan för suicidpreventivt arbete*. Förvaltningen har sedan dess arbetat utifrån planen.

Hälso- och sjukvårdsstyrelsen inom Västra Götaland antog en länsgemensam handlingsplan för suicidprevention i oktober 2020. Styrelsen för Västkom, de västsvenska kommunalförbundens samorganisation, ställde sig bakom förslaget och rekommenderade kommunalförbunden och samtliga kommuner att göra detsamma. Kommunstyrelsen i Härryda kommun antog den länsgemensamma planen i februari 2021.

Förvaltningen har därefter utarbetat förslag till lokal handlingsplan för suicidprevention. Planen utgår från samma områden som den länsgemensamma planen; involvera nyckelaktörer, höjd kunskapsnivå, prioritera suicidprevention på ledningsnivå, ökad samordning och tillgänglighet till professionella insatser på alla nivåer, ta vara på civilsamhällets engagemang och kunskap samt lära av händelseanalyser vid suicid. Handlingsplanen, som innehåller aktiviteter, indikatorer och ansvar kopplade till de sex insatsområdena, kommer att följas upp årligen av förvaltningen.

Handlingsplanen för suicidprevention föreslås ersätta den plan som fastställdes av kommunfullmäktige 2013. Kommunstyrelsen har enligt reglementet, fastställt 2019, ansvar för folkhälsofrågor, varför planen föreslås fastställas av kommunstyrelsen, under förutsättning att kommunfullmäktige upphäver tidigare fastställd plan.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 25 november 2021
- Lokal handlingsplan för suicidprevention 2022 – 2025, förslag daterat 6 december 2021
- Kommunstyrelsens beslut 4 februari 2021 § 55
- Läns gemensam handlingsplan för suicidprevention 2020 – 2025
- Kommunfullmäktiges beslut 20 maj 2013 § 82
- Lokal handlingsplan för suicidpreventivt arbete, antagen av kommunfullmäktige 20 maj 2013 § 82

Ärendet

Det suicidpreventiva arbetet och arbetet för psykisk hälsa lyfts fram som ett prioriterat område i den av kommunfullmäktige beslutade strategiska planen för mandatperioden 2019 - 2022 för Härryda kommun, och ingår bland annat som en del i strategisk plan för Agenda 2030. I det lokala folkhälsoarbetet är psykisk hälsa ett prioriterat område och inom prioriteringen finns insatser som främjar psykisk hälsa likväl som insatser som syftar till att motverka psykisk ohälsa och suicid.

Bakgrund

Ett nationellt handlingsprogram för att minska suicid beslutades av riksdagen 2008. 2013 antog kommunfullmäktige i Härryda kommun en lokal handlingsplan för suicidpreventivt arbete med utgångspunkt från de nationella strategierna. Förvaltningen har sedan dess arbetat utifrån planen.

2016 fick förvaltningen i uppdrag av kommunstyrelsen att redovisa en uppföljning av handlingsplan för suicidpreventivt arbete och föreslå förändringar om behov finns. I redovisningen av uppdraget, gjorde förvaltningen bedömningen att det var svårt att mäta direkta effekter av handlingsplanen och att den bör ses över för att den ska bli mer konkret och därmed uppfattas som ett stöd i sektorernas suicidpreventiva arbete. Förvaltningen valde att invänta det aviserade arbetet med en läns gemensam handlingsplan för att den skulle vara vägledande i revideringen av den lokala handlingsplanen.

Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen fick under 2020 ett regeringsuppdrag att formulera en gemensam nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention mot bakgrund av att den nationella strategin för psykisk ohälsa snart löper ut och att det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention inte har uppdaterats sedan det antogs av riksdagen 2008. Förslaget ska vara klart hösten 2023.

Läns gemensam handlingsplan

Under hösten 2018 påbörjades ett arbete med att ta fram en läns gemensam handlingsplan för suicidprevention. Hälso- och sjukvårdsstyrelsen inom Västra Götaland antog den läns gemensamma handlingsplanen för suicidprevention den 15 oktober 2020. Styrelsen för Västkom, de västsvenska kommunalförbundens samorganisation, ställde sig bakom förslaget och rekommenderade kommunalförbunden och samtliga kommuner att göra detsamma.

Kommunstyrelsen i Härryda kommun antog den länsgemensamma planen den 4 februari 2021, §55.

Den länsgemensamma handlingsplanen för suicidprevention syftar till att utgöra en gemensam grund för kommunerna och regionens suicidpreventiva arbete och syftar även till att utgöra en grund för samarbete med andra aktörer. Innehållet i planen processades fram genom rådslag med företrädare för civilsamhället, polis och tjänstepersoner från kommunerna och Västra Götalandsregionen. Processerna ledde fram till att sex områden identifierats som särskilt viktiga för att främja psykisk hälsa, motverka psykisk ohälsa och suicid samt erbjuda insatser till dem som drabbats. De sex områdena är:

- Lokal handlingsplan som involverar nyckelaktörer
- Höjd kunskapsnivå
- Prioritera suicidprevention på ledningsnivå
- Ökad samordning och tillgänglighet till professionella insatser på alla nivåer
- Ta vara på civilsamhällets engagemang och kunskap
- Lära av händelseanalyser vid suicid

Lokal handlingsplan

Förslaget till lokal handlingsplan för Härryda kommun utgår från samma områden som den länsgemensamma planen. Aktiviteter och indikatorer för uppföljning av planen finns angivna under respektive område.

Den lokala planen för suicidprevention utgör en del i arbetet för ökad psykisk hälsa och ska utgöra ett komplement till Lokal handlingsplan för psykisk hälsa, beslutad i välfärdsnämnden 28 april 2021, §115.

Process för framtagande

Lokal handlingsplan för suicidprevention har arbetats fram med utgångspunkt från den länsgemensamma handlingsplanen för suicidprevention 2020 - 2025 och genom dialoger med nyckelaktörer på lokal nivå¹. NOSAM, Närområdes-samverkan mellan kommunens och hälso- och sjukvårdens verksamheter på lokal nivå, har informerats om förslaget till handlingsplan. Dialogerna med verksamheterna har haft som syfte att synliggöra det som redan görs och fungerar bra men också att identifiera utvecklingsområden, riskgrupper och risksituationer utifrån de punkter som ingår i den länsgemensamma planen.

I samtalen med representanter för olika verksamheter inom den kommunala förvaltningen och inom hälso- och sjukvårdsverksamheter har bland annat framkommit att det idag finns kompetens om suicid bland medarbetare inom både den kommunala förvaltningen och inom hälso- och sjukvårdsverksamheterna. Det

¹ Medicinskt ansvarig sjuksköterska, boendestödare, alkohol- och drogrådgivare, verksamhetschefer för elevhälsans medicinska insats, anhörigstödare, skolsköterska med medicinskt ledningsansvar, kuratorer på grund- respektive gymnasieskola, psykiatrisjuksköterska, enhetschef för vuxenheten, socialt ansvarig samordnare -SAS, arbetsmiljöspecialist, säkerhetssamordnare, verksamhetschef Funktionsstöd, verksamhetschef Vård och omsorg, enhetschef Psykosmottagningen, enhetschef Ungdomsmottagningen, verksamhetschef Närhälsan, enhetschef Familjestöd, enhetschef Ungas psykiska hälsa, enhetschef samt psykolog BUP.

finns också kompetens och mod bland medarbetare att våga ställa frågan om suicidtankar och suicidhandlingar men det har också synliggjorts att det finns behov av att utveckla och bredda kompetensen ytterligare.

Det har framkommit att det finns ett ökat behov av rutiner kring suicidhändelser och att dessa rutiner görs väl kända bland medarbetare. Strukturer behöver stärkas för att skapa långsiktighet och ökad hållbarhet i de metoder som redan implementerats i syfte att stärka hälsa och motverka psykisk ohälsa och suicid.

Ytterligare utvecklingsområden som framkommit är behovet av att öka samarbetet mellan olika verksamheter inom den kommunala förvaltningen men också mellan förvaltning och hälso- och sjukvårdens verksamheter samt med civilsamhället.

Viktigt att ha med sig i arbetet är att en suicidhandling inte kommer helt plötsligt. Verksamheterna behöver identifiera vad det är som missas, det som verksamheterna idag är dåliga på att fånga upp.

De riskgrupper och risksituationer för suicidhandlingar som har nämnts i arbetet med handlingsplanen, är personer i någon form av utanförskap. Grupper som nämns är framförallt elever som inte klarar skolan, barn och unga som har en besvärlig hemmiljö, personer som inte känner sig accepterade för den de är eller som har någon form av neuropsykiatrisk diagnos. Även elever som är högrepresterande omnämns som personer att vara extra vaksam på. Stora livsomställningar i form av att få allvarliga sjukdomsbesked, att som äldre gå från oberoende till beroende, separationer och icke-vald ensamhet ses som risksituationer för suicid.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen har tidigare gjort bedömningen att det finns ett behov av att revidera den befintliga lokala handlingsplanen för suicidprevention för att den ska bli tydligare och lättare att följa upp. Den länsgemensamma handlingsplanen har arbetats fram i bred delaktighet vilket gör att flera olika perspektiv har vägts in i valet av insatsområden och aktiviteter. Förvaltningen bedömer att det är en fördel att den lokala handlingsplanen följer samma upplägg för att skapa tydlighet och igenkänning.

Det viktigaste och främsta arbetet för att bidra till en god hälsa för kommuninvånarna bedrivs genom det dagliga arbetet som sker inom ramen för förvaltningens verksamheter. En av de viktigaste faktorerna för en god hälsa och goda livsförutsättningar är att fullfölja grundskola och gymnasieskola, vilket också utgör en av Härryda kommuns viktigaste målsättningar.

I människors liv uppstår händelser och situationer som kan innebära psykisk ohälsa som i dess yttersta konsekvens kan leda till suicid. För att minska risken för det behöver insatser utvecklas. En lokal handlingsplan bidrar till att synliggöra frågan om suicidprevention och psykisk ohälsa och pekar ut områden där det är angeläget att kommun och hälso- och sjukvård samverkar.

Förslaget till lokal plan för suicidprevention innehåller insatsområden och aktiviteter som utgår från den länsgemensamma planen. För att innehållet i den lokala planen ska uppfattas som relevanta utifrån det lokala perspektivet, har aktiviteter, indikatorer och ansvar för dessa formulerats utifrån det som redan görs

och som det i nuläget bedöms finnas förutsättningar för men också med en ambitionshöjning. Några av indikatorerna för att följa upp aktiviteterna behöver utvecklas under arbetets gång. Den lokala handlingsplanen kommer att följas upp årligen i förvaltningen.

Handlingsplanen för suicidprevention föreslås ersätta den plan som fastställdes av kommunfullmäktige 2013. Kommunstyrelsen har enligt reglementet, fastställt 2019, ansvar för folkhälsofrågor, varför planen föreslås fastställas av kommunstyrelsen, under förutsättning att kommunfullmäktige upphäver tidigare fastställd plan.

Peter Lönn
Kommundirektör

Birgitta Flärdh
Utvecklingschef

Antagen av kommunstyrelsen 2022-xx-xx § x

Lokal handlingsplan för suicidprevention 2022 - 2025

Bakgrund

För att minska antal suicid i Västra Götaland, har en länsgemensam handlingsplan arbetats fram; Västra Götalands Handlingsplan för suicidprevention 2020 - 2025. Handlingsplanen är en del av Länsgemensam plan för psykisk hälsa som innehåller en rad insatser kopplade till olika målgrupper. Framtagande av länsgemensam handlingsplan för suicidprevention är en del i denna.

Den länsgemensamma handlingsplanen för suicidprevention innehåller sex områden som anses särskilt viktiga för att främja psykisk hälsa, motverka psykisk ohälsa och suicid samt erbjuda insatser till dem som drabbas. De sex områdena är:

- Lokal handlingsplan som involverar nyckelaktörer
- Höjd kunskapsnivå
- Prioritera suicidprevention på ledningsnivå
- Ökad samordning och tillgänglighet till professionella insatser på alla nivåer
- Ta vara på civilsamhällets engagemang och kunskap
- Lära av händelseanalyser vid suicid

Hälso- och sjukvårdsstyrelsen antog den länsgemensamma handlingsplanen för suicidprevention den 15 oktober 2020. På kommunsidan ställde sig styrelsen för Västkom bakom förslaget och rekommenderade kommunalförbunden och samtliga kommuner att göra detsamma. Kommunstyrelsen i Härryda kommun antog den länsgemensamma planen den 4 februari 2021.

Härryda kommuns lokala handlingsplan för suicidprevention utgår från samma områden som den länsgemensamma planen och utgör en del i kommunens arbete för ökad psykisk hälsa. Planen ska ses som ett komplement till Lokal handlingsplan för psykisk hälsa (2021VFN134§115). Planen har tagits fram av utvecklingsfunktionen utifrån dialog med nyckelfunktioner för suicidpreventivt arbete inom kommunala verksamheter samt inom lokala hälso- och sjukvårdsverksamheter. Aktiviteter och indikatorer för uppföljning av planen finns angivna under respektive område.

Ledning och styrning

Styrgrupp folkhälsa utgör styrgrupp för den lokala handlingsplanen för suicidprevention. I NOSAM¹ sker avstämning av den samverkan som ligger inom ramen för vårdsamverkan.

¹ NOSAM står för Närområdessamverkan. I NOSAM sitter valda områdes- och verksamhetschefer från primärvård och kommun.

Uppföljning

Den lokala handlingsplanen följs årligen upp av styrgrupp folkhälsa. De olika aktiviteterna kommer efterhand att planeras, genomföras och följas upp.

Handlingsplan

Kursiverad text i planen nedan är hämtad från den länsgemensamma planen och synliggör bakgrund till respektive insatsområde. Aktiviteter och indikatorer som anges är lokalt anpassade.

1. Lokal handlingsplan som involverar nyckelpersoner

Medarbetare i kommunerna och regionen som möter patienter/brukare i sin vardag har en viktig uppgift i att uppmärksamma när personer visar tecken på risk för suicid. Det suicidpreventiva arbetet ska bedrivas inom ramen för befintlig samverkansstruktur. Handlingsplanen ska innehålla gemensamma målaktiviteter, mått på förväntat resultat samt ange former för samverkan. Arbetet ska bl a bygga på antagna avtal och överenskommelser.

Andra viktiga nyckelaktörer i det suicidpreventiva arbetet är Länsstyrelsen, Trafikverket, SOS Alarm, Räddningstjänsten, Polismyndigheten, Kriminalvården, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, företagshälsovård, lärosäten samt aktörer inom civilsamhället t ex trossamfund och ideella organisationer.

Insatsområde	Aktivitet	Indikator	Ansvar
Lokal handlingsplan	Handlingsplan upprättas för perioden 2022 - 2025 inom ramen för samverkan inom NOSAM	Framtagen handlingsplan; Ja/Nej	Utvecklingsfunktionen

2. Höjd kunskapsnivå

Kunskapsnivån om riskfaktorer för psykisk ohälsa och suicid behöver öka. Vissa särskilt sårbara grupper i samhället har en ökad risk för suicid, t ex minoritetsgrupper, funktionsnedsatta, vissa åldersgrupper och närstående till personer som begått suicid. Även riskbruk och missbruk är riskfaktorer som är viktiga att väga in. Utbildningsinsatser behövs för personal som kommer i kontakt med suicidnära personer inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, förskola/skola, äldreomsorg, räddningstjänst med flera. Fortbildningar behöver därför riktas till olika målgrupper och ges på ett organiserat sätt till personal inom kommun, primär- och specialistvård. Generellt sett behövs också ökad kunskap hos allmänheten för att minska fördomar, stigmatisering och var hjälp finns att få.

Insatsområde	Aktivitet	Indikator	Ansvar
MHFA- Mental health first aid	Fortsätta att erbjuda minst två	Antal utbildnings-tillfällen och antal	VIS gruppen ²

² Verksamhetschefer i samverkan, VIS-gruppen, består av verksamhetschefer med ansvar för Kultur och Fritid, Förskola, Grundskola, Gymnasium, Vuxenutbildning, Verksamhetsstöd UKF, Arbetsmarknad och integration, Utvecklingsfunktion, Barn och familj samt Hälsa och bistånd.

	utbildnings- tillfällen per inriktning varje år till medarbetare inom den kommunala förvaltningen och hälso- och sjukvårdsverksam heterna	personer som deltagit i MHFA utbildning.	
	Erbjuda MHFA- kunskap för elever på gymnasieskolan.	Antal elever från gymnasiet som tar del av MHFA kunskap.	VIS-gruppen
	Verka för att MHFA-utbildning erbjuds till företag och föreningar i Härryda kommun.	Antal föreningar respektive företag som erbjuds resp deltar i MHFA	VIS-gruppen
YAM-utbildningar	Säkra förut- sättningar och rutiner så att alla elever i den kommunala skolans årskurs 8 får YAM utbildning. Verka för att YAM även införs på friskolor	Antal skolor och klasser som under året genomfört YAM. Andel elever i årskurs 8, som i LUPP enkäten uppges att de känner till vart de kan vända sig om de blivit illa behandlade eller om de mår dåligt.	VIS-gruppen
Ökad kunskapsnivå bland allmänheten	Genomföra föreläsningar med fokus psykisk hälsa och /eller suicid för de som bor och verkar i Härryda kommun.	Antal föreläsningar och antal åhörare.	Utvecklings- funktionen
Gemensamma utbildningstillfällen	Medarbetare inom den kommunala förvaltningen och medarbetare inom hälso- och sjuk- vården erbjuds gemensamma utbildningstill- fällen inom psykisk hälsa/ suicid	Antal gemen- samma utbildnings- tillfällen under planperioden.	NOSAM

3. Prioritera suicidprevention på ledningsnivå

Beslutsfattare, chefer och ledare måste ha goda kunskaper om suicidförebyggande arbete. De har en central roll för att skapa förutsättningar i form av tid, resurser, utrymme och kontinuitet. Detta krävs för att säkerställa att det suicidpreventiva arbetet prioriteras och att denna handlingsplan omsätts i praktiken.

Insatsområde	Aktivitet	Indikator	Ansvar
Öka kunskapsnivån om psykisk hälsa och suicid bland chefer i den kommunala förvaltningen.	Psykisk hälsa, psykisk ohälsa eller suicidprevention är ett tema på minst ett av personalfunktionens chefsfrukostar under perioden för handlingsplanens giltighet.	Antal chefer som deltar vid informations- och utbildningsinsatser.	Personalfunktionen i samarbete med Utvecklingsfunktionen
Aktualisera och medvetandegöra den lokala planen för suicidprevention	Lokal plan för suicidprevention tas upp på lokalt NOSAM möte minst en gång per år.	Antal tillfällen som handlingsplanen lyfts på lokalt NOSAM.	Ordförande i NOSAM ansvarar för att lokal plan för suicidprevention årligen diskuteras på NOSAM.

4. Ökad samordning och tillgänglighet till professionella insatser på alla nivåer

Personer med psykisk ohälsa och förhöjd risk för suicid ska ges kompetent hjälp och stöd oavsett var behovet identifieras. Det ska finnas kända och fungerande rutiner för detta och för att slussa vidare personer när det behövs. Tillgängligheten till vård och stöd ska vara god oavsett ålder. För personer med mer omfattande behov av hjälp krävs god tillgänglighet till såväl psykiatrisk som somatisk specialistvård.

Personer som har behov av samordnade insatser ska erbjudas en Samordnad individuell plan (SIP). En SIP säkerställer att den enskilde får sina behov tillgodosedda när både kommun och region ansvarar för insatser. En SIP gör den enskilde och närstående delaktiga i planeringen av insatser från kommun och hälso- och sjukvård, och ansvarsfördelningen blir tydlig.

Insatsområde	Aktivitet	Indikator	Ansvar
Kända och fungerande rutiner vid risk för suicid eller vid suicidhändelse	Befintliga rutiner vid risk för suicid ses över, informeras och förankras bland medarbetare enligt årshjul. I rutinen ska rutin och metod för händelseanalys säkerställas.	Årsvis information; Ja/Nej.	Respektive verksamhetsansvarig ansvarar inom sitt uppdrag.
Kompetent hjälp och stöd	Omvärldsbevaka och säkerställa att	Under arbete	Respektive verksamhetsansvarig

	verksamheterna arbetar kunskapsbaserat.		ansvarar inom sitt uppdrag.
Gemensam utveckling av arbetet med SIP, Samordnad Individuell Plan, SIP	Tillsätta SIP-samordnare	Ja /Nej	Respektive verksamhetsansvarig ansvarar inom sitt uppdrag.
	Gemensam utbildning av SIP-ledare och SIP-utbildare.	Antal som årligen utbildats i SIP	
	Den lokala strategin för Härryda kommuns arbete med SIP för barn och unga följs och görs känd.	Under arbete	
	Implementera länsgemensam SIP-riktlinje och stödmaterial på lokal nivå.	Under arbete	

5. Ta vara på civilsamhällets engagemang och kunskap

Civilsamhället och offentliga verksamheter behöver samverka för att motverka stigmatisering och göra det lättare att samtala om psykisk ohälsa och suicid. Det finns flera intresseorganisationer som arbetar med att skapa engagemang, kunskap och dialog. De har en viktig funktion i det suicidpreventiva arbetet. Deras informations- och utbildningsinsatser samt opinionsbildning förstärker och kompletterar insatser från staten, regionerna och kommunerna.

Insatsområde	Aktivitet	Indikator	Ansvar
Bidra till ökad samverkan med och ökad kunskap om civilsamhällets arbete inom området psykisk hälsa/suicid.	Utveckla samverkan och involvera fler verksamheter från civila sektorn som arbetar med psykisk ohälsa och suicidfrågor	Antal aktörer från civilsamhället som finns med i broschyren <i>Vi finns här!</i>	Respektive verksamhetsansvarig ansvarar inom sitt uppdrag.
	Involvera aktörer från civilsamhället i utbildningsinsatser.	Antal utbildningsinsatser som sker i samarbete med aktörer från civilsamhället	Samtliga aktörer inom förvaltningen som arrangerar utbildningsinsatser inom psykisk hälsa /suicid

6. Lära av händelseanalyser vid suicid

Händelseanalyser ökar kunskapen om den suicidala processen och identifierar förbättringsområden samt bidrar till att utveckla det förebyggande arbetet. En händelseanalys är också en viktig del av stöd och återkoppling till närstående,

personalgrupper eller andra efterlevande. I de fall som en individ som begår suicid har insatser från region och kommun bör en gemensam händelseanalys genomföras.

Händelseanalyser i samverkan med närstående och berörda parter ger en mer detaljerad bild av suicid och dess orsaker. En gemensam händelseanalys kan även identifiera förbättringsområden mellan verksamheterna, till exempel när det gäller samverkan eller kommunikation.

Insatsområde	Aktivitet	Indikator	Ansvar
Lära av händelseanalyser vid suicid	En modell för att kunna dra slutsatser och dra lärdomar behöver utvecklas.	Under arbete	Respektive verksamhetsansvarig ansvarar inom sitt uppdrag.
	Utbildningsinsatser i avvikelshantering	Antal utbildningar och antal deltagare under planperioden.	NOSAM

Sammanträdesdatum
2021-02-04

§ 55

Dnr 2020KS662

Handlingsplan för suicidprevention 2020-2025

Som en del i arbetet med den länsgemensamma handlingsplanen för psykisk hälsa, har en handlingsplan för suicidprevention arbetats fram. Hälso- och sjukvårdsstyrelsen antog handlingsplanen den 15 oktober 2020. På kommunsidan ställde sig styrelsen för Västkom bakom förslaget och rekommenderade kommunalförbunden och samtliga kommuner att göra detsamma.

Göteborgsregionens förbundsstyrelse ställde sig bakom handlingsplanen, den 16 oktober, diarienummer 2019-00429, och rekommenderade samtidigt medlemskommunerna att besluta om att anta handlingsplan för suicidprevention 2020-2025.

Syftet med planen är att minska antalet suicid och suicidförsök i Västra Götaland genom förebyggande insatser. I handlingsplanen beskrivs bakgrund, mål och syfte, process för framtagande samt aktivitetsområden för det suicidpreventiva arbetet. Ambitionen är att planen ska utgöra en grund för kommunernas och regionens gemensamma suicidpreventiva arbete där även andra aktörer kan inkluderas.

I Härryda kommun finns sedan 2013 en lokal handlingsplan för det suicidpreventiva arbetet. Förvaltningen har inväntat den länsgemensamma handlingsplanen för att den ska vara vägledande i arbetet med att revidera den lokala handlingsplanen som ska påbörjas under våren 2021. Förvaltningen föreslår därför att kommunstyrelsen antar den länsgemensamma handlingsplanen och att välfärdsnämnden delges planen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 11 december 2020
- Handlingsplan för suicidprevention 2020-2025
- Användarmanual - Handlingsplan för suicidprevention
- Protokollsutdrag GR 16 december 2020 § 201, inklusive tjänsteskrivelse

Beslut

Kommunstyrelsen antar den länsgemensamma handlingsplanen för suicidprevention 2020-2025 samt beslutar att delge handlingsplanen till välfärdsnämnden.

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande

20

Det goda livet
i Västra Götaland

**Handlingsplan för
suicidprevention**

2020-2025

25

Innehåll

Bakgrund	2
Mål för suicid prevention i Västra Götaland	2
Syfte	2
Process för framtagande	3
Struktur för samverkan inom psykisk hälsa	3
Genomförande	3
Uppföljning	4
Aktiviteter	4

Bakgrund

Orden suicid och självmord används oftast synonymt och syftar båda på en handling för att medvetet orsaka sin egen död. Eftersom ordet självmord kan uppfattas ge anspelningar på kriminell handling har vi i den här handlingsplanen valt att använda ordet suicid.

Suicid är ett komplext problem

Suicid är ett komplext samhälls- och folkhälsoproblem, som kräver många olika angreppssätt. Suicid är i sig ingen sjukdom. Det är inte ens nödvändigt att psykisk sjukdom ligger bakom. Däremot är psykisk sjukdom eller någon form av psykisk ohälsa en vanlig riskfaktor för suicid.

Suicidalitet är ett samlingsbegrepp för suicidtankar, suicidförsök och fullbordade suicid. Suicidalt beteende påverkas av biologiska-, psykologiska-, sociologiska- och omgivningsfaktorer. Statistiskt sett tar drygt tre svenskar sitt liv varje dag. Suicid genomförs främst av män och äldre personer, medan suicidförsök främst genomförs av kvinnor och yngre.

Varje år tar cirka 200 personer i

Västra Götaland sitt liv

I Sverige har antalet suicid kontinuerligt minskat i befolkningen sedan mitten av 1980-talet men planat ut det sista decenniet. I gruppen 15-24 år har antalet legat på en oförändrad nivå. I Västra Götaland inträffar cirka 200 suicid varje år och uppskattningsvis görs 2000 suicidförsök. Vid suicidförsök finns ett större mörkertal

än vid fullbordat suicid eftersom alla personer som gör suicidförsök inte söker sjukvård och därför inte registreras.

Resultat kräver långsiktigt arbete

Ett nationellt handlingsprogram beslutades av riksdagen 2008 för arbetet med att minska suicid.¹ Den nationella visionen för suicidprevention innebär att "ingen människa ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att suicid ses som den enda utvägen". För att detta mål ska kunna nås krävs insatser på såväl individ- som på befolkningsnivå nationellt, regionalt och lokalt.

Att förebygga suicid är inte bara ett sätt att ge hjälp i livsfarliga situationer utan innebär även ett långsiktigt arbete för att få ner antalet suicid och suicidförsök. Det kan handla om att tidigt observera varningssignaler, identifiera, remittera, ge stöd till individer och grupper i särskilt utsatta situationer samt att utbilda personal. Varje liv som kan räddas är en framgång. Därför är det viktigt att förebygga suicid till skydd för livet.

I Västra Götalands Handlingsplan för psykisk hälsa 2018-2020 anges målet; Nollvision om suicid i Västra Götaland.² Denna handlingsplan har samma vision.

¹ www.folkhalsomyndigheten.se, www.suicidprevention.se

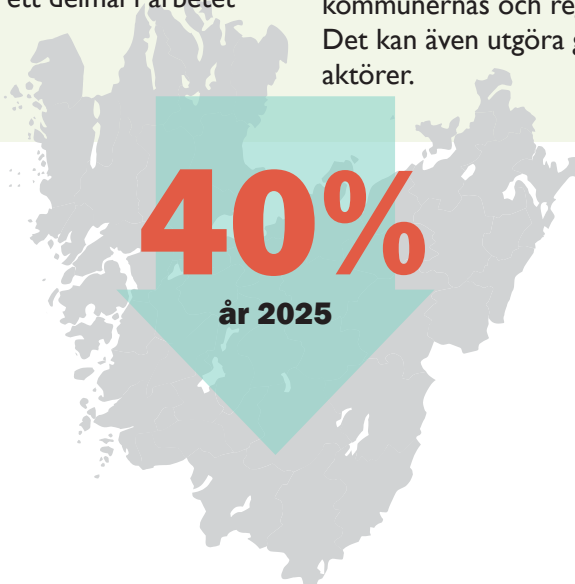
² Det goda livet i Västra Götaland Handlingsplan psykisk hälsa 2018-2020

Mål för suicidprevention i Västra Götaland

Antalet suicid i Västra Götaland ska minska med 40 procent till år 2025. Detta mål är ett delmål i arbetet med nollvisionen.

Syfte

Syftet med handlingsplanen är att med suicidpreventiva åtgärder minska antalet suicid och suicidförsök i Västra Götaland. Planen ska utgöra en gemensam grund för kommunernas och regionens suicidpreventiva arbete. Det kan även utgöra grund för samarbete med andra aktörer.

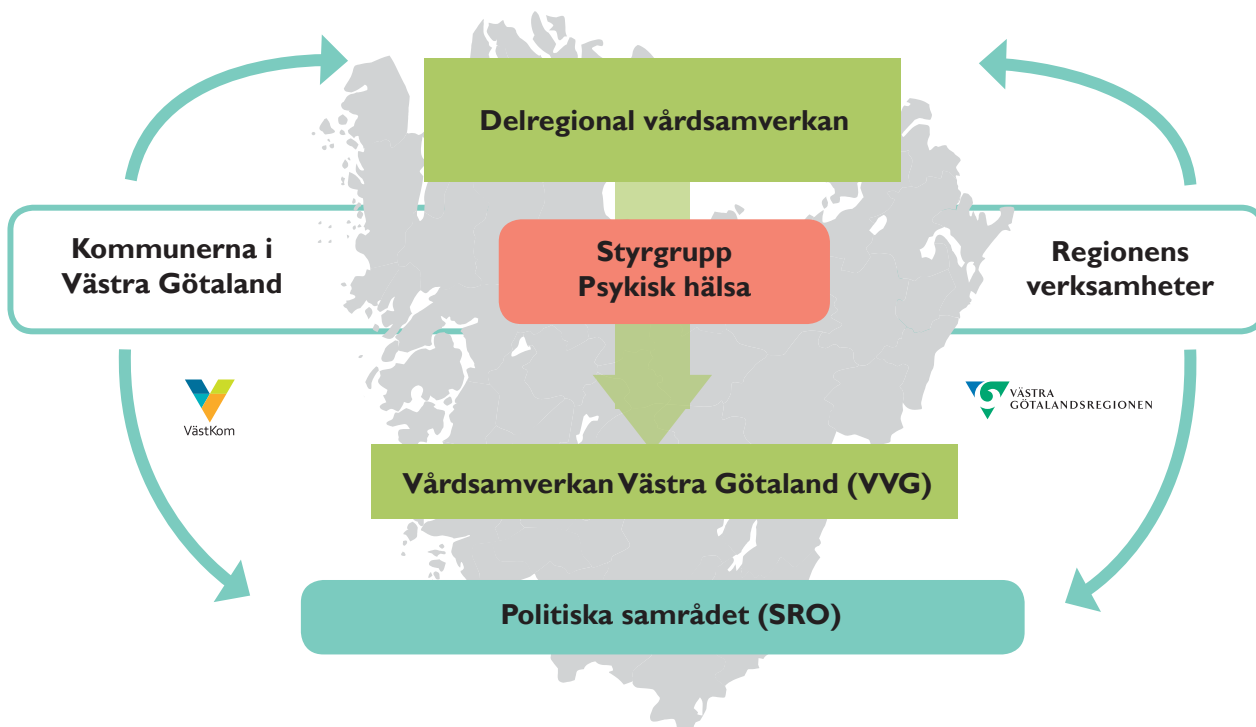
Process för framtagande

Handlingsplanens innehåll har processats fram genom ett rådslag den 14 september 2018 med företrädare för civilsamhället, polis och tjänstepersoner från båda huvudmännen. Syftet var att identifiera vad som

behöver göras för att minska suicidtalet samt att skapa delaktighet och förankring i det arbete som ska göras. På rådslaget identifierades sex områden för att främja psykisk hälsa, motverka psykisk ohälsa och suicid samt erbjuda insatser till de som drabbats. En partsammansatt arbetsgrupp har sedan jobbat vidare med förslagen.

Struktur för samverkan inom psykisk hälsa i Västra Götaland

I Västra Götaland sker samverkan mellan parterna på tre nivåer: lokalt, delregionalt och regionalt.

Genomförande

Sedan 2018 pågår ett arbete inom ramen för delregional och lokal vårdssamverkan med genomförande av Västra Götalands Handlingsplan för psykisk hälsa. På samma vis förväntas denna plan omhändertras delregionalt och lokalt.

För att uppnå det länsgemensamma målet för denna handlingsplan – att minska antalet suicid med 40 % till 2025 – och att sträva mot nollvision om suicid i Västra Götaland behövs insatser utifrån dels ett befolkningsperspektiv, dels ett individperspektiv. Perspektiven kompletterar varandra och båda är nödvändiga för att ett suicidpreventivt arbete ska kunna ge effekt. Det befolkningsinriktade arbetet omfattar många olika samhällsaktörer och syftar till att skapa

mindre riskutsatta miljöer, öka människors medvetenhet om suicidproblematik och försöka undanröja de tabun som suicid omgärdas av. Det individinriktade arbetet bedrivs både inom kommunerna och inom hälso- och sjukvården och syftar till att öka kunskapen om att stödja personer med risk för suicid på bästa sätt.

Delregionala och lokala handlingsplaner

Denna handlingsplan på länsnivå utgör en gemensam grund för Västra Götalandsregionens och kommunernas suicidpreventiva arbete och framtagande av delregionala/lokala handlingsplaner.

Många samhällsaktörer bidrar, och behöver fortsätta bidra, i det suicidpreventiva arbetet för att nå mål och vision.

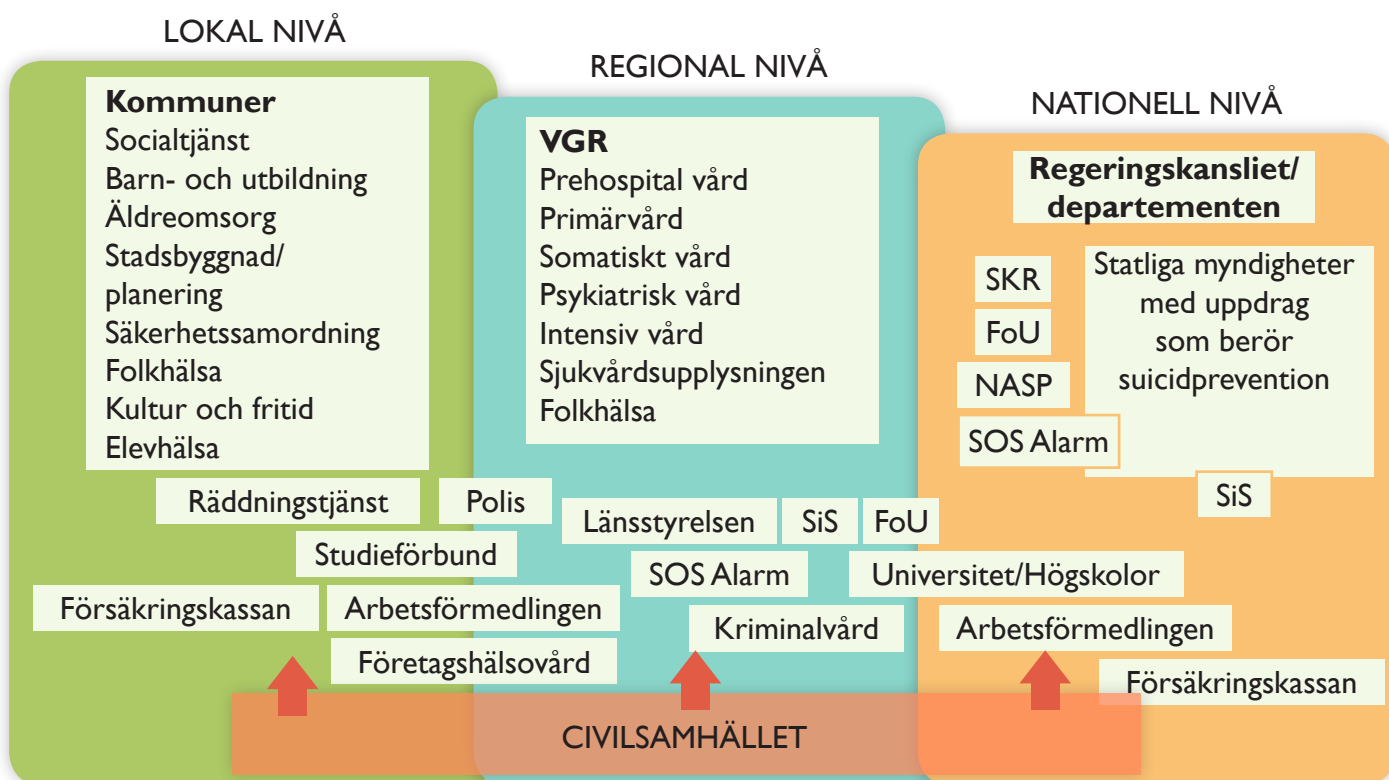
Uppföljning

Styrgrupp för Västra Götalands Handlingsplan för psykisk hälsa ansvarar för uppföljning av denna handlingsplan.

För att följa handlingsplanens mål över tid har ett antal indikatorer valts ut. Målsättningen är att indikatorerna

ska göra det möjligt att jämföra processer och resultat, och därigenom stimulera och initiera förbättringsarbetet. Varje delregional eller lokal vårdsamverkan kan med fördel identifiera egna indikatorer för den uppföljning/utveckling man vill se. Till handlingsplanen medföljer ett dokument som visar vad som ska följas upp och av vem.

Aktörer

Aktiviteter

För att nå målet om att minska antalet suicid i länet krävs ett långsiktigt arbete som integreras i ordinarie verksamhet i såväl kommunernas som regionens alla verksamheter.

Områden som identifierades i samband med det inledande rådslaget utgör grund för handlingsplanens aktiviteter.

- **Lokal handlingsplan som involverar nyckelaktörer**
- **Höjd kunskapsnivå**
- **Prioritera suicidprevention på ledningsnivå**
- **Ökad samordning och tillgänglighet till professionella insatser på alla nivåer**
- **Ta vara på civilsamhällets engagemang och kunskap**
- **Lära av händelseanalyser vid suicid**

1. Lokal handlingsplan som involverar nyckelaktörer

Medarbetare i kommunerna och regionen som möter patienter/brukare i sin vardag har en viktig uppgift i att uppmärksamma när personer visar tecken på risk för suicid.

Det suicidpreventiva arbetet ska bedrivas inom ramen för befintlig samverkansstruktur. Handlingsplanen ska innehålla gemensamma mål, aktiviteter, mått på förväntat resultat samt ange former för samverkan. Arbetet ska bl a bygga på antagna avtal och överenskommelser.³

Andra viktiga nyckelaktörer i det suicidpreventiva arbetet är Länsstyrelsen, Trafikverket, SOS Alarm, Räddningstjänsten, Polismyndigheten, Kriminalvården, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, företagshälsovård, lärosäten samt aktörer inom civilsamhället t ex trossamfund och ideella organisationer.

Indikatorer

- > Lokal handlingsplan för suicidprevention.

³ T ex: Riktlinje för samordnad individuell plan, SIP och Överenskommelse om samarbete kring personer med psykisk funktionsnedsättning och personer med missbruk av alkohol och droger och spel om pengar.

2. Höjd kunskapsnivå

Kunskapsnivån om riskfaktorer för psykisk ohälsa och suicid behöver öka. Vissa särskilt sårbara grupper i samhället har en ökad risk för suicid t ex minoritetsgrupper, funktionsnedsatta, vissa åldersgrupper och närstående till personer som begått suicid. Även riskbruk och missbruk är riskfaktorer som är viktiga att väga in.

Utbildningsinsatser behövs för personal som kommer i kontakt med suicidnära personer inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, förskola/skola, äldreomsorg, räddningstjänst med flera. Fortbildningar behöver därför riktas till olika målgrupper och ges på ett organiserat sätt till personal inom kommun, primär- och specialistvård.

Generellt sett behövs också ökad kunskap hos allmänheten för att minska fördomar, stigmatisering och vart hjälp finns att få.

Indikatorer

- > Antal suicid i Västra Götaland fördelat på kön och ålder.
- > Antal lokala handlingsplaner som innehåller aktiviteter i syfte att höja kunskapsnivån hos medarbetare.

Länsgemensam aktivitet

- Aktivera informationskampanjen Steg för livet.
- Planera fortbildningsinsatser, t ex. Aktion Livräddning, Första hjälpen till psykisk hälsa/ MHFA, och Psyk-E bas Suicid.
- Ta fram yrkesspecifika fortbildningar i suicidriskbedömning och utarbete krisplan.

3. Prioritera suicidprevention på ledningsnivå

Beslutsfattare, chefer och ledare måste ha goda kunskaper om suicidförebyggande arbete. De har en central roll för att skapa förutsättningar i form av tid, resurser, utrymme och kontinuitet. Detta krävs för att säkerställa att det suicidpreventiva arbetet prioriteras och att denna handlingsplan omsätts i praktiken.

Indikatorer

- > Antal lokala handlingsplaner som innehåller aktiviteter riktade till beslutsfattare, chefer och ledare.

4. Ökad samordning och tillgänglighet till professionella insatser på alla nivåer

Personer med psykisk ohälsa och förhöjd risk för suicid ska ges kompetent hjälp och stöd oavsett var behovet identifieras. Det ska finnas kända och fungerande rutiner för detta och för att slussa vidare personer när det behövs. Tillgängligheten till vård och stöd ska vara god oavsett ålder. För personer med mer omfattande behov av hjälp krävs god tillgänglighet till såväl psykiatrisk som somatisk specialistvård.

Personer som har behov av samordnade insatser ska erbjudas en Samordnad individuell plan (SIP). En SIP säkerställer att den enskilde får sina behov tillgodosedda när både kommun och region ansvarar för insatser. En SIP gör den enskilde och närstående delaktiga i planeringen av insatser från kommun och hälso- och sjukvård, och ansvarsfördelningen blir tydlig.

Indikatorer

- > Upprättande av SIP i befolkningen.
- > Antal personer som besöker primärvården för psykisk ohälsa.
- > Andel personer som får specialistpsykiatrisk vård inom tiden för vårdgarantin.
- > Upprättande av krisplaner inom specialistpsykiatrin.

5. Ta vara på civilsamhällets engagemang och kunskap

Civilsamhället och offentliga verksamheter behöver samverka för att motverka stigmatisering och göra det lättare att samtala om psykisk ohälsa och suicid. Det finns flera intresseorganisationer som arbetar med att skapa engagemang, kunskap och dialog. De har en viktig funktion i det suicidpreventiva arbetet. Deras informations- och utbildningsinsatser samt opinionsbildning förstärker och kompletterar insatser från staten, regionerna och kommunerna.

Indikatorer

- > Antal lokala handlingsplaner som innehåller aktiviteter som innefattar samarbete med civilsamhället.

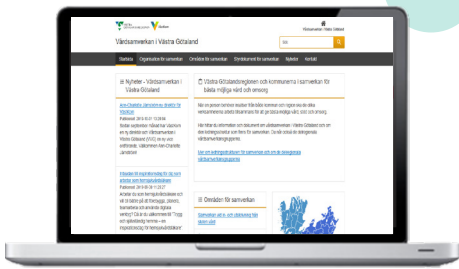
6. Lära av händelseanalyser vid suicid

Händelseanalyser ökar kunskapen om den suicidal processen och identifierar förbättringsområden samt bidrar till att utveckla det förebyggande arbetet. En händelseanalys är också en viktig del av stöd och återkoppling till närstående, personalgrupper eller andra efterlevande. I de fall som en individ som begår suicid har insatser från region och kommun bör en gemensam händelseanalys göras.

Händelseanalyser i samverkan med närstående och berörda parter ger en mer detaljerad bild av suicid och dess orsaker. En gemensam händelseanalys kan även identifiera förbättringsområden mellan verksamheterna, till exempel när det gäller samverkan eller kommunikation.

Indikatorer

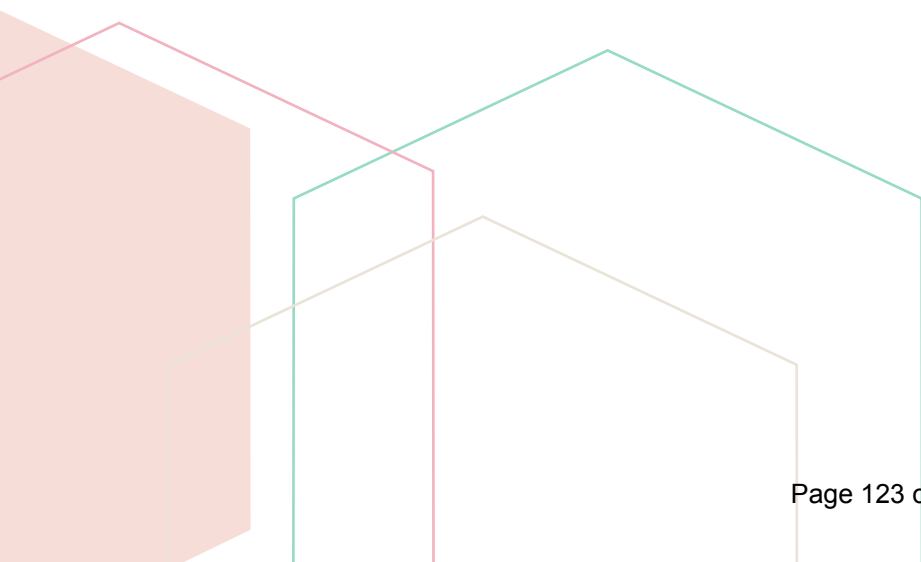
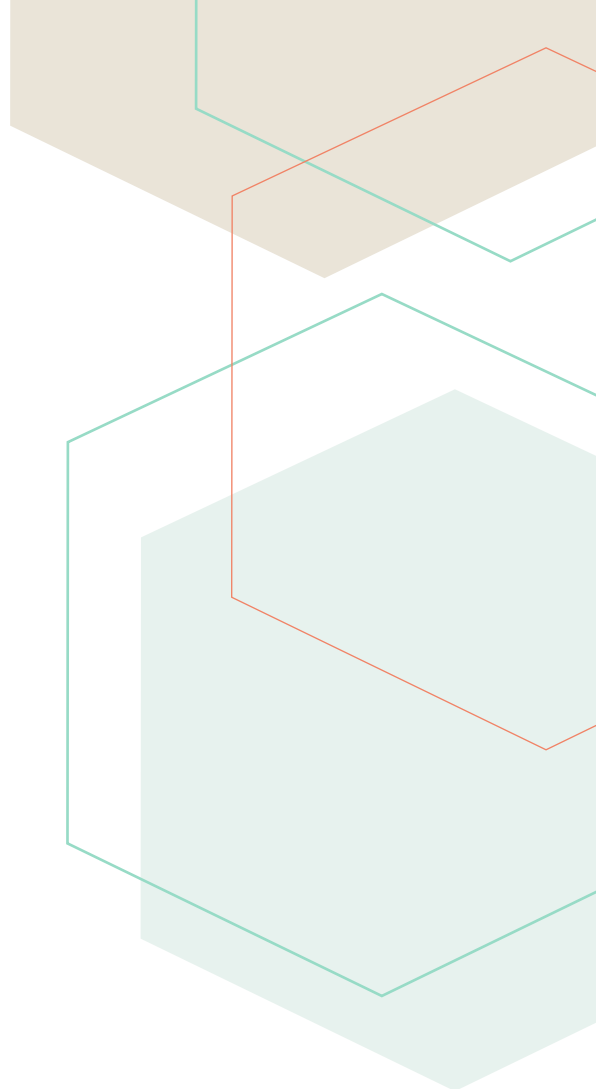
- > Antal lokala vårdssamverkansgrupper som gör händelseanalyser vid suicid.

På **vardsamverkan.se** hittar du

- > Handlingsplan för suicidprevention
- > Handlingsplan för psykisk hälsa

... och mycket mer!

VÄSTSVENSKA KOMMUNALFÖRBUNDENS SAMORGANISATION

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Göteborg

Kf § 82

Dnr 2013KS137 773

**UPPDRAG ATT TA FRAM EN HANDLINGSPLAN FÖR SUICID-
PREVENTIVT ARBETE**

Kommunfullmäktige uppdrog i 2011/167 åt kommunstyrelsen att ta fram en handlingsplan för suicidpreventivt arbete i kommunen efter motion från Siw Hallbert (S) och Bo Axelsson (S).

Syftet med handlingsplanen är att aktivt arbeta för att minska risken för suicid och suicidförsök i kommunen. Det görs bland annat genom att höja kunskapen och öka medvetenheten om riskfaktorer för suicid.

Enligt handlingsplanen ska berörda sektorer upprätta erforderliga rutiner för att säkerställa att kommunens handlingsplan omsätts i praktik.

Från sektorn för administrativt stöd föreligger skrivelse av den 25 februari 2013 samt förslag till lokal handlingsplan för suicidpreventivt arbete.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet i § 132/2013.

Kommunfullmäktiges behandling

Bo Axelsson (S).

Kommunfullmäktiges beslut i enlighet med kommunstyrelsens förslag

- Fullmäktige antar lokal handlingsplan för suicidpreventivt arbete enligt föreliggande förslag.
- Fullmäktige beslutar att uppdraget är genomfört och därmed avslutat.

LOKAL HANDLINGSPLAN FÖR SUICIDPREVENTIVT ARBETE - MED UTGÅNGSPUNKT FRÅN DE NATIONELLA STRATEGIERNA

1. Att förbättra livschanser för mindre gynnade grupper

Uppdrag:

Ta fram olika åtgärder för att minska de sociala skillnaderna. Mindre gynnade grupper har en tydlig överrisk för suicid där bland annat låga inkomster och låg utbildning är faktorer som kan ge en ökad risk för suicid.

Åtgärder för att underlätta denna grupps möjligheter att utvecklas skall sättas in ifrån tidig ålder. Skolan skall tidigt identifiera riskgrupper och verka för social inkludering.

Ansvarig: sektor UTK.

Medverkande: sektor SOC.

2. Att minska alkoholkonsumtionen generellt och i högriskgrupper för suicid

Uppdrag:

Att tidigt identifiera högkonsumtion /riskbruk. Personer med riskbruk/missbruk erbjuds stöd och behandlingsinsatser utifrån individuella behov. Att använda bedömningsinstrument för suicidrisk regelmässigt för personer med riskbruk/missbruk.

Ansvarig: sektor SOC.

Medverkande: sektor UTK.

3. Att minska tillgänglighet till medel och metoder för suicid

Uppdrag:

Att ha fokus på de områden och miljöer som rymmer vanliga metoder för suicidförsök. Att ta fram åtgärder för att minska att dessa metoder används. Exempel på område kan vara järnväg, överdos av medicin osv.

Att försvåra möjligheten att komma upp på järnvägsspåret vid kända platser för spårspring och möjligheten att komma upp på höga byggnader eller hoppa från höga höjder vid kända platser.

Säker hantering av läkemedel och giftiga produkter så att de inte finns tillgängliga vid vård av personer med suicidproblematik.

Ansvarig: sektor SHB – för trafikområdet och fysisk planering

sektor SOC – för hantering av läkemedel och giftiga ämnen vid boenden

sektor TOF – för kommunala byggnader, främst med hög höjd

4. Att börja hantera suicid som psykologiska olycksfall

Uppdrag:

Utifrån händelseanalys av inträffade suicid/suicidförsök skapa ett systematiskt lärande. Kunskapen systematiseras och rutiner tas fram för att förebygga suicid. Planer och checklistor implementeras.

Ansvarig: sektor SOC.

5. Att sprida kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid och utbilda nyckelpersoner inom förvaltningen.

Uppdrag:

Att ta fram rutiner och metoder för att öka människors medvetande kring suicid och suicidförsök.

Att utbilda i syfte att lära sig varningssignalerna för att ett suicid kan vara nära.

Att genom utbildning och övning öka kunskapen inom förvaltningen. Kunskapen skall spridas både via frivilligorganisationer och allmänheten. Hemsidan länkas till vårdinsatser och frivilligorganisationer.

Ansvarig: sektor SOC.